

Nr 12

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i lagen den 20 mars 1964 (nr 163) om införande av brottsbalken; given Stockholms slott den 17 januari 1969.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändring i lagen den 20 mars 1964 (nr 163) om införande av brottsbalken.

GUSTAF ADOLF

Herman Kling

Propositionens innehåll

I propositionen föreslås sådan ändring i lagen om införande av brottsbalken att bestämmelserna om militär medverkan vid stillande av upplopp upphävs. Lagändringen föreslås träda i kraft dagen efter den, då lagen kommit ut från trycket i Svensk författningssamling.

Förslag
till
Lag
om ändring i lagen den 20 mars 1964 (nr 163) om införande
av brottsbalken

Härigenom förordnas, att 14 § lagen den 20 mars 1964 om införande av brottsbalken skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

14 §.

Följande lagrum — — — — — 4 § a) samt 5 och 7 §§ lagen den 30 juni 1948 (nr 451) angående in- förande av lagen om ändring i straff- lagen m. m.	strafflagen; ävensom 5 och 7 §§ lagen den 30 juni 1948 (nr 451) angående införande av la- gen om ändring i strafflagen m. m.
---	---

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 10 januari 1969.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändring i lagen om införande av brottsbalken* och anför.

Enligt 4 § a lagen den 30 juni 1948 (nr 451) angående införande av lagen om ändring i strafflagen m. m. får militär personal användas för att stilla upplopp. I lagrummet ges vidare vissa föreskrifter om när personalen får använda vapen i sådana situationer. Dessutom anges vilka myndigheter som kan besluta om vapeninsats. 4 § a i 1948 års lag gäller alltså enligt 14 § lagen den 20 mars 1964 (nr 163) om införande av brottsbalken. Redan i 1864 års strafflag fanns bestämmelser med i huvudsak samma innehåll som de nu angivna bestämmelserna i 1948 års lag.

Bestämmelser om beslut rörande militärhandräckning finns också i förordningen den 31 december 1915 (nr 585) angående användande av militär personal till upprätthållande av allmän ordning samt för eldsläckning och andra dylika ändamål. Enligt den ursprungliga lydelsen av dessa bestämmelser kunde militärhandräckning begäras direkt av vissa civila myndigheter.

Genom kungörelsen den 16 september 1932 (nr 450) om ändrad lydelse av bl. a. 1 § i 1915 års förordning förbehöll sig emellertid Kungl. Maj:t rätt att i princip ensam besluta om militärhandräckning. Civil myndighets befogenhet att direkt begära sådan handräckning för att stilla upplopp eller i övrigt för att upprätthålla allmän ordning eller avvärja överhängande fara för liv eller egendom behölls endast för de särskilda fall då militärhandräckning anses oundgängligen erforderlig och beslut av Kungl. Maj:t inte kan avvaktas utan fara eller större olägenhet.

Under 1968 har frågan om upphävande av eller ändring i de angivna författningsbestämmelserna övervägts inom berörda departement och försvarsstaben. I avvaktan på ett slutligt ställningstagande meddelade chefen för försvarsstaben i skrivelse den 31 maj 1968 militärbefälhavarna, att fram-

ställning från civil myndighet om militär trupp för att upprätthålla ordningen i samband med demonstrationer eller motsvarande omgående borde underställas överbefälhavarens prövning. Innehållet i skrivelsen vidarebefordrades till cheferna för de militära fredsförbanden. I samband därmed överenskomms att överbefälhavaren skulle underställa Kungl. Maj:t en eventuell framställning om militärhandräckning. Frågan utreddes därefter ytterligare inom försvarsdepartementet och försvarsstaben.

Sedan år 1932 är det en vedertagen uppfattning att militär personal inte skall användas vid sociala konflikter. Det ankommer på polisen, som nu förstataligats och förenhetligats, att upprätthålla allmän ordning. Bestämmelserna om militär medverkan vid stillande av upplopp har saknat aktualitet.

Efter samråd med chefen för försvarsdepartementet har jag funnit att 4 § a i 1948 års lag nu bör upphävas genom ändring i 14 § lagen om införande av brottsbalken. I samband härmed är det nödvändigt att upphäva de bestämmelser i 1915 års förordning som ansluter till bestämmelsen i 1948 års lag. I kommandoväg meddelade föreskrifter för militär trupps användning av vapen för upprätthållande av allmän ordning m. m. måste också upphävas. Översyn behövs slutligen av cirkuläret den 5 maj 1961 (nr 162) till länsstyrelserna och polismyndigheterna angående bruket av skjutvapen i polistjänsten. Bestämmelserna i cirkuläret hänvisar nämligen i fråga om polismans användande av skjutvapen vid upplopp till motsvarande bestämmelser för militär personal. Fråga om de ändringar som behövs i de nu omnämnda bestämmelser som tillkommit utan riksdagens medverkan kommer att tas upp i annat sammanhang.

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag om ändring i lagen den 20 mars 1964 (nr 163) om införande av brottsbalken*. Lagändringen bör träda i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Förslaget torde få fogas till statsrådsprotokollet som *bilaga*.¹

Jag hemställer att lagrådets utlåtande över förslaget inhämtas enligt 87 § regeringsformen genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Gunnel Anderson

¹ Bilagan, som är likalydande med det vid propositionen fogade förslaget, har uteslutits här.

Utdrag av protokoll, hållet i lagrådet den 16 januari 1969.

N ä r v a r a n d e:

f. d. justitierådet LIND,
justitierådet ALEXANDERSON,
regeringsrådet RINGDÉN,
justitierådet CONRADI.

Enligt lagrådet denna dag tillhandakommet utdrag av protokoll över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 10 januari 1969, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändring i lagen den 20 mars 1964 (nr 163) om införande av brottsbalken*.

Förslaget, som finns bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsassessorn C.-I. Skarstedt.

Lagrådet yttrade: I första hand ankommer det på polisen att upprätthålla allmän ordning. Kungl. Maj:t, som ytterst bär ansvaret för ordningens upprätthållande i landet, kan dock vara nödsakad att använda militär personal, för den händelse polisens samlade resurser skulle visa sig otillräckliga. Detta gäller även om den föreslagna lagändringen genomföres. Lagrådet har med detta påpekande inte något att erinra mot förslaget.

Ur protokollet:

Ingrid Hellström

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 17 januari 1969.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, LANGE, KLING, JOHANSSON, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets utlåtande över förslag till lag om ändring i lagen den 20 mars 1964 (nr 163) om införande av brottsbalken.

Föredraganden redogör för lagrådets utlåtande och upplyser, att lagrådet lämnat lagförslaget utan erinran, samt hemställer, att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att antaga förslaget.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gunnel Anderson